

TOȘA ECATERINA

ÎNDRUMĂTOR DE PROIECTARE DIDACTICĂ

GHID DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ

ARTA

VIZUALĂ

Presa Universitară Clujeană

TOȘA ECATERINA

**ÎNDRUMĂTOR
DE PROIECTARE DIDACTICĂ
GHID DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ**

PRESA UNIVERSITARĂ CLUJEANĂ

2015

ISBN general 978-973-595-930-2

© 2015 Autoarea volumului. Toate drepturile rezervate. Reproducerea integrală sau parțială a textului, prin orice mijloace, fără acordul autoarei, este interzisă și se pedepsește conform legii.

**Universitatea Babeș-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruța Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
<http://www.editura.ubbcluj.ro>**

CUPRINS

Prefață	3
1./ Demersurile proiectării activităților de practică pedagogică	4
1.1./ Cariera didactică	4
1.2./ Stadiul formării competențelor specifice profesiei	6
2./ Fazele practicii pedagogice de educație plastică	7
3./ Portofoliu de practică pedagogică	9
4./ Teme plastice pentru exerciții de practică pedagogică	11
5./ Proiectul didactic și planificarea documentelor școlare	14
6./ Strategia evaluării activităților de practică pedagogică	21
6.1./ Criteriile de evaluare ale activității studentului la practică pedagogică	22
Referințe bibliografice	25

Prefață

Volumul de față, ca o resursă de informare, bazându-se pe experiența didactică proprie a autorului, precum și pe informații din surse bibliografice reprezentative, evidențiază principalele aspecte care intră în sfera de preocupări a practicii pedagogice, din perspectiva educației vizuale, esența acesteia, principalele activități pe care le presupune și problematica specifică: tematica și etape procedurale ale activității de practică pedagogică, curriculumul școlar – aria curriculară arte, proiectarea didactică și planificarea documentelor școlare, activitățile de observare și analiza orelor asistate, strategii didactice de evaluare a performanțelor studenților și portofoliul de practică pedagogică.

Alături de descrieri, interpretări și comentarii realizate, sunt inserate și sugestii, exemplificări, care să sprijine analiza critică constructivă și evaluările personale ale cititorului. La modul concret, sunt prezentate propuneri pentru planificarea documentelor premergătoare activităților didactice, o serie de idei pentru valorificarea conținutului, exemplificând metodele de pregătire, de planificare a activităților de educație artistică, de practică pedagogică a studenților.

Analizând formarea completă a educabilului prin cultivarea limbajului plastic, prin formarea unei gândiri creative de calitate, propunem sugestii de înarmare a studentului practicant cu un volum de cunoștințe necesare în debutul carierei de dascăl și nu numai.

Educația plastică dezvoltă receptivitatea copilului față de cultură, de actul de cultivare a gustului estetic, realizând, în același timp, *“completarea culturii generale a elevului, cunoașterea caracteristicilor artei și oferind posibilitatea intrării în contact cu procesul de creație artistică.”*..... *“Folosind metode și procedee adecvate, mijloace didactice incitante, veți conduce elevii la descoperirea elementelor estetice și la dezvoltarea capacității creatoare, la conturarea personalității fiecăruia.”*¹

Convins fiind că ideile didactice prezentate în acest volum reprezintă nu numai o importantă contribuție la îmbogățirea resurselor de informare din domeniul educației artelor plastice, dar și o formulă de documentare necesară, recomandată cu multă convingere profesională colegilor, profesorilor mentori de educație plastică, studenților practicanți, viitori profesori și celor care sunt interesați să cunoască metodologii și exemple de îndrumare, dirijare a activităților educative, în vederea formării și dezvoltării abecedarului artistic al elevilor, micilor artiști, deschizându-le drumul spre toate formele de cunoaștere, de înțelegere și de interpretare ale lumii înconjurătoare.

Autorul

---

1. Aurel Dascălu *“Educația plastică în ciclul primar”*, Editura Polirom, Iași, 1997, pag. 7

1./ DEMERSURILE PROIECTĂRII ACTIVITĂȚILOR DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ

1.1./ Cariera didactică

În educația artistică contemporană a prins rădăcini marcarea renunțării la “predare”, la “lecții” (în sens clasic), favorizând apariția “*opticii didactice eficiente ‘learning, apprentissage’, învățare prin încercare-descoperire-exersare-apropfundare proprie, orientată de o personalitate empatică și creativă și situarea elevului, ca propriul său agent formator, în centrul procesului de învățământ ca proces de autoformare.*”²

Limbajul vizual, vocabularul artelor plastice despre formă, culoare, armonie compozițională este descoperit și asimilat, într-un ritm propriu, de către fiecare elev, dirijat de cadrul didactic (sau studentul practicant), care organizează procesul de autoformare al copilului prin activități practice interesante și atractive de creație artistică cu obiective operaționale bine stabilite.

Noțiunile de bază, teoriile despre elementele și mijloacele plastice, informațiile despre mijloacele tehnice și despre posibilele transcodări plastice sunt descoperite și reinventate de către elevi în timpul procesului de creație, lărgind uneori plăsmuirile imaginației peste limite. Constantin Enăchescu spune că “*desenul este un mod de intercomunicare, ca și limbajul oral sau scrisul și, încă, de a exterioriza direct, deschis și liber, stările sau tendințele complexuale, idei afective profunde ale personalității, pe care, alterate, limbajul oral le evită, le sublimează sau chiar le ratează.*”³

Cele mai importante orientări moderne ale educației vizuale subliniază relația cadrului didactic cu elevii ca fiind o colaborare interactivă, o coordonare biunivocă, o conlucrare firească și flexibilă. Elevul dirijat și îndrumat de profesor, nu mai este pus în situația “copilului bun” care execută subordonat, academic și conștiincios problema determinată, sub autoritatea univocă a educatorului, ci este propriul său agent formator.

---

2. Ion N. Șușală, Gheorghe Petre “Educația vizuală de bază. Sinteze pentru examenele de absolvire, definitivare și titularizare”, Editura Humanitas Educațional, București, 2009, pag. 11

3. Constantin Enăchescu “Expresia plastică a personalității”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975

Practica pedagogică este un component foarte important al programului de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică. În cadrul activităților de practică procesul didactic de educație plastică prevede învățarea în clasă (atelier de creație) prin exerciții-jocuri, comentarii, analize, proiecte, activități practice incitante și creative, centrate pe elevi, asistate de studentul practicant creativ și empatic.

Etapele procedurale ale programului de formare pentru **cariera didactică** sunt prezentate în tabelul de mai jos:

Formarea inițială pentru cariera didactică	Formare inițială în specialitate, licență (3 ani)	Modul psihopedagogic Nivel I (3 ani) Practică pedagogică anul III (2 semestre)		Diplomă de absolvire a Modulului psihopedagogic Nivel I (pentru nivel gimnazial)
	Formare inițială în specialitate, master de specialitate (2 ani)	Modul psihopedagogic Nivel II (2 ani) Practică pedagogică anul II (1 semestru)		Diplomă de absolvire a Modulului psihopedagogic Nivel II (pentru nivel liceal, postliceal și universitar)
		sau Masterat didactic (2 ani)	Stagiu practic (1 an)	Diplomă de master didactic (pentru nivel gimnazial, liceal, postliceal și universitar)
	Examen național de definitivare		Titlul de profesor cu definitivat cu drept de practică în sistemul preuniversitar	
Formarea continuă a cadrelor didactice / Dezvoltarea profesională, Evoluția în carieră	Gradul didactic II		După cel puțin 4 ani de la obținerea definitivării	
	Gradul didactic I		După cel puțin 4 ani de la obținerea gradului didactic II	
	Profesor emerit		Performanțe deosebite în activitatea didactică și managerială	

După absolvirea modulului psihopedagogic Nivel I și Nivel II sau a masterului didactic, absolventul participă la concursul național de titularizare pe postul de cadru didactic de specialitate, organizat de inspectoratele școlare județene. Dacă absolventul a participat în ultimii 3 ani la concursul național unic și a obținut cel puțin nota 7, poate deveni titular în școală pe postul de specialitate, dacă postul are viabilitate și consiliul de administrație este de acord.

Diploma absolvenților învățământului superior de lungă durată, dintr-o perioadă anterioară aplicării celor 3 cicluri de tip Bologna (licență, master, doctorat), este echivalentă cu diploma de studiu universitar de master în specialitate.

Cadrul didactic titular, în urma rezultatelor și performanțelor deosebite în activitatea didactică și managerială, este recompensat financiar prin programul național de stimulare a excelenței, devenind profesorul anului la nivel județean sau la nivel național. Progresul școlar al elevilor, meritele pentru pregătirea olimpicilor, precum și munca profesorului cu elevii din grupuri dezavantajate, sunt recunoscute și recompensate financiar.

1.2./ Stadiul formării competențelor specifice profesiei

Practica pedagogică se referă la pregătirea studenților în **specializările de Educație plastică / educație vizuală** și discipline vocaționale, care se desfășoară diferențiat în raport cu obiectivele urmărite, cu stadiul formării competențelor specifice profesiei și cu forma de practică curentă și continuă.

- **Formele de organizare** a activității educaționale cu ansamblul modalităților specifice de realizare a activității didactice în diferite contexte educaționale în sala de clasă/ studio de creație sau în afara ei, în școală sau în afara școlii, pe grupe, în conformitate cu obiectivele instructiv-educative prestabilite; Actualizarea permanentă a sistemului formelor de organizare a activității educaționale din domeniul educației artistico-plastice;
- **Proiectarea strategiilor** de educație plastică, ținând cont de formele educației și de modalitățile specifice de realizare a acestora;
- Constituirea și validarea în practica instruirii a sistemului complex și a tipurilor de **colaborare** dintre studenții practicanți și elevi;

- Identificarea momentelor și etapelor procesului de învățământ artistic și urmărirea **obiectivelor** instructiv-educative specifice educației plastice;
- **Cercetări** practic-aplicative în vederea inovării evolutive a activității educaționale: predarea pe echipe de studenți (team-teaching), instruirea pe grupe de elevi în funcție de nivelul lor de pregătire, etc.

2./ FAZELE PRACTICII PEDAGOGICE DE EDUCAȚIE PLASTICĂ

Practica pedagogică, component foarte important al programului de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică, se realizează în unități pilot, unități de învățământ preuniversitar, care oferă modele de exercitare a profesiei didactice sub aspectele pedagogic, științific și didactic. Aceste unități de aplicație se stabilesc de către Departamentul de Specialitate cu Profil Psihopedagogic împreună cu Inspectoratul Școlar Județean de specialitate.

Studenții practicanți sunt repartizați la mentori – cadre didactice cu gradul didactic I., cu experiență recunoscută la catedra de specialitate și cu disponibilitate pentru mentorat, angajate ca titulari în unitățile de învățământ preuniversitar. Mentorii beneficiază de reducerea normei cu 2 ore.

Grupele și subgrupele de studenți pentru practica pedagogică se formează în funcție de departamentul/secția unde sunt înmatriculați studenții. Într-o grupă de practică sunt cuprinși maxim 10 studenți.

Activitățile de **practică pedagogică** incumbă:

- a.** Participarea studenților practicanți la instructajul efectuat de coordonatorul practicii pedagogice, cadru didactic universitar, cu privire la organizarea și desfășurarea practicii, la obligațiile studenților practicanți, la sarcinile ce le revin în asigurarea eficienței activităților didactice aplicative.
- b.** Cunoașterea generală a Școlii de aplicație, a activității și responsabilitățile profesorului mentor;

- cunoașterea managementului instituțiilor de învățământ, a activităților metodice și de perfecționare, a organizării școlii, a cabinetelor de desen, a atelierelor de creație, a laboratoarelor, a sălilor de calculatoare, a bibliotecii, etc.;
- cunoașterea formelor de conlucrare și de colaborare a școlii cu familia și cu autoritățile locale;
- cunoașterea documentelor de planificare și organizare a activității instructiv-educative din școală (planificările personalizate ale mentorului);

c. Activități instructiv-educative de asistență (observație) cu caracter demonstrativ;

- asistare la activitățile didactice demonstrative ale mentorului, profesorului îndrumător de la disciplinele de specialitate din școlile de aplicație, la lecțiile ținute de colegi, studenți practicanți, desfășurate în clase, cabinete de desen, ateliere, laboratoare, săli de calculatoare, etc.;
- analiza lecțiilor asistate cu îndrumarea mentorului și a coordonatorului de practică pedagogică;
- observarea activităților metodice ale consiliilor didactice, comisiei diriginților, acțiunilor cultural-educative;
- observarea desfășurării procesului instructiv-educativ și consemnarea informațiilor (întocmirea fișelor de asistență);

d. Pregătirea documentelor, planificărilor necesare pentru predare, analiza acestora în cadrul consultațiilor (planificare calendaristică, proiectul unității de învățare, proiecte didactice, planuri de lecții, materiale didactice necesare desfășurării lecțiilor de probă și lecțiilor finale);

- formarea capacității de a opera cu informații de la disciplinele de specialitate și din domeniul educației plastice;
- formarea deprinderilor de a proiecta și de a realiza efectiv cu elevii activități de predare-învățare;

e. Activitate de cunoaștere a unui elev sau a unui grup de elev, o clasă, și elaborarea fișei de caracterizare psihopedagogică a acestuia (după model);

- formarea capacității de a studia și de a descifra personalitatea elevilor în vederea îmbunătățirii actului didactic;
- cunoaștere și caracterizare psihopedagogică a elevilor;

f. Inițierea studenților în planificarea și organizarea activităților educative cu elevii; Activități didactice efective, realizarea și evaluarea imediată a lecțiilor;

Pregătirea și susținerea de către studenți a proiectului didactic, a lecțiilor de probă și a lecției finale (minim 2 lecții de probă și o lecție finală) în prezența mentorului și/sau profesorului îndrumător al practicii pedagogice.

g. Consemnarea activităților la care a asistat studentul practicant, cât și la cele pe care le organizează și susțin pe parcursul practicii, orientându-se după fișele model prezentate în Îndrumătorul de practică pedagogică.

h. Analiza și autoevaluarea activităților de practică pedagogică, concluzii, consemnări, elaborarea portofoliului didactic.

i. La sfârșitul practicii pedagogice, susținerea portofoliului pentru evaluare în fața cadrului didactic universitar, sub conducerea căruia și-a desfășurat studentul practicant activitatea.

3./ PORTOFOLIU DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ

Activitatea de practică pedagogică se finalizează cu un colocviu, iar pe parcursul activității didactice se pregătește de către fiecare student un portofoliu didactic, un pachet de documente, necesare pentru activitățile de predare, proiectare didactică, materiale și studii în vederea susținerii calitative a lecțiilor de educație plastică. Acest dosar are menirea să reflecte sintetic nivelul și calitatea competențelor dobândite de studenți prin parcurgerea programului de formare psihopedagogică. Prin acest portofoliu didactic și prin monitorizarea activității practice al studentului, se va evalua nivelul abilităților intelectuale didactice și nivelul abilităților practice de aplicare.

Etapele sunt:

- a.** Elaborarea portofoliului, dosarului de practică pedagogică în paralel cu activitățile didactice în unitățile de aplicație;
- b.** Prezentarea și susținerea dosarului într-un colocviu la sfârșit de semestru;
- c.** Evaluarea și autoevaluarea activităților de practică pedagogică a studenților practicanți.

Conținutul portofoliului didactic:

- 1.** Poza studentului în timpul activităților de practică;
- 2.** Planificarea calendaristică (realizată de student);

- 3. Proiectul unității de învățare;**
- 4. Proiecte de lecții** pentru fiecare oră susținută;
- 5. Extras din Programă Școlară**, corespunzător clasei și specificului disciplinei;
- 6. Fișe de asistență** cu observații/consemnări de la orele asistate;
- 7. Material didactic**, planșe didactice, imagini folosite la predare;
- 8. Informații sistematizate despre 3 teme/probleme plastice** extrase din Programă de Educație plastică și cărți de specialitate;
- 9. Schițe, desene realizate de elevi** (fotografiate, format electronic CD, la alegere filmarea orelor predate);
- 10. Analiza unui desen realizat de elev** (cu desenul anexat);
- 11. Un studiu de caz** (despre un elev sau o clasă);
- 12. Fișa psihopedagogică** a unui elev;
- 13. Analiza unei lucrări proprii** a studentului (cu reproducere anexată);
- 14. Propunere de Proiect educațional;**
- 15. Chestionar pentru elevi** (cu întrebări strict legate de cultura plastică);
- 16. Aprecieri critice/constructive asupra Programei de Educație plastică și a manualelor** (o secvență la alegere).
- 17. Opinia studentului despre practica pedagogică;**
- 18. Fișa de autoevaluare** a studentului.

3.1./ Repere pentru pregătirea portofoliului de practică pedagogică

- a. Selectarea materialelor didactice pentru predare:**
  - resurse materiale necesare pentru desfășurarea activităților de predare-învățare-evaluare, materiale pentru demonstrații;
  - planșe didactice, albume de artă, cataloage, xerox, imagini, filme, obiecte, etc.
- b. Informații sistematizate despre trei teme plastice**
  - tema plastică se alege din programa școlară (de preferat informații despre tema care urmează să fie predată la clasă);
  - descrierea temelor plastice va fi ilustrată cu imagini care pot fi folosite ca material didactic;
  - pentru informațiile despre temele plastice se propune referințe bibliografice.

c. Studiu de caz

- alegerea și observarea unui elev sau a unei clase de elevi și consemnarea informațiilor în scris;
- procurarea informațiilor despre cazul ales prin metode de culegere a datelor: observare, anchetă, arhivare;
- sistematizarea materialului, prin diverse metode, de ex. statistice;
- dezbateri asupra informației culese în cadrul consultațiilor de practică pedagogică;
- stabilirea concluziilor și valorificarea proprie într-un raport despre studiu.
- acest raport despre studiu de caz va fi inclus în “*Portofoliul de Practică pedagogică*” la finalul practicii.

4./ TEME PLASTICE PENTRU EXERCIȚII DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ

Informațiile sistematizate despre trei **teme plastice**, alese de student, pot fi selectate din conținuturi pe ani de studiu, incluse în Programa Școlară, din manuale de Educație plastică, din cărți de specialitate sau din cercetările proprii de la atelierul de creație.

Învățăământ gimnazial:

Teme plastice pentru exerciții de practică pedagogică **Nivel I**, licență:

Clasa a V-a (11 – 12 ani):

- Culoarea – element de limbaj plastic
- Pata de culoare – element de limbaj plastic
- Tratare picturală și tratare decorativă
- Punctul și linia – elemente de limbaj plastic
- Structuri naturale – structuri plastice
- Contrastele cromatice (contrastul în sine, contrastul de calitate, contrastul cald - rece)

Clasa a VI-a (12 – 13 ani):

- Efectul pictural al suprafeței prin suprapunere grafică
- Dominanta de culoare – game cromatice
- Forme naturale și forme plastice plane și spațiale
- Ritmul
- Centrul de interes al compoziției plastice

Clasa a VII-a (13 – 14 ani):

- Compoziția
- Natura statică
- Redarea în perspectivă a liniei, a suprafeței și a volumului
- Design-ul de produs (obiecte, vestimentație) și design-ul ambiental (interior, exterior)

Clasa a VIII-a (14 – 15 ani):

- Portretul. Proporțiile corpului uman.
- Principalele curente ale artelor plastice din sec. XX

Clasa a IX-a (15 – 16 ani):

- Analiza imaginii. Morfologia și sintaxa imaginii.
- Spațiul – reprezentarea spațiului
- Materiale, tehnici și maniere de lucru în artele plastice
- Designul publicitar.

Învățământ liceal

(învățământ teoretic, tehnologic și vocațional):

Teme plastice pentru exerciții de practică pedagogică **Nivel II**, master:

Clasa a X-a (16 – 17 ani):

- Acorduri și contraste valorice și cromatice
- Raportul concav-convex, plin-gol
- Sculptura de exterior și de interior
- Mijloace de expresie în sculptură; Analiza imaginii;
- Materiale și tehnici de lucru.

Clasa a XI-a (17 – 18 ani):

- Artele textile (tapiserie, țesături, imprimeuri, etc.)
- Artele focului (ceramica, sticla)
- Artele cinetice, artele spectacolului (teatru, film, animație, dans),
- Tv, computer.
- Decorul, costumul în viața reală și în artele spectacolului.

5./ PROIECTUL DIDACTIC ȘI PLANIFICAREA DOCUMENTELOR ȘCOLARE

Pentru studentul practicant, programa școlară este principalul ghid în proiectarea și desfășurarea activităților didactice, având valoare operațională și instrumentală.

Programa școlară include următoarele informații:

- Sublinierea importanței disciplinei de educație plastică și a valorii ei instructiv-educative;
- Competențele specifice și obiectivele de realizat la disciplina în cauză, obiectivele cadru și obiectivele de referință;
- Natura și volumul cunoștințelor și abilităților ce trebuie predate și însușite de către elevi, concretizate în enumerarea temelor și a subtemelor;
- Conținuturi ale învățării;
- Exemple de activități de învățare;
- Timpul afectat pentru fiecare capitol, subcapitol, lecție;
- Indicațiile metodologice privind predarea și evaluarea;
- Standardele curriculare de performanță;
- Temele suplimentare;
- Indicațiile bibliografice etc.

Obiective generale pentru educația plastică gimnazială conform Programei Școlare

1. Lărgirea sferei de cunoaștere prin cea oferită de domeniul artelor plastice;
2. Dezvoltarea atitudinii pozitive și dezvoltarea unor capacități creative în raport cu activitățile artistice și estetice;
3. Formarea gândirii plastice, împletirea viziunii imaginative cu gândirea logică;
4. Educarea gustului estetic și a sensibilității artistice;
5. Însușirea unui vocabular specific în vederea formării și dezvoltării capacității de comunicare prin lucrări plastice;

6. Dezvoltarea capacității de exprimare artistice plastice cu ajutorul elementelor de limbaj specific domeniului artistic;
7. Asigurarea unui nivel de cunoaștere a limbajului specific artei, care să permită enunțarea unor judecăți de valoare față de opera de artă sau kitsch;
8. Formarea capacității de reprezentare spațială (perspectiva și desenul proiectiv – corelat cu geometria în spațiu);
9. Înțelegerea fenomenului artistic în contextul istoric;
10. Capacitatea de a aplica cunoștințele artistice în mod creativ în orice domeniu al activității sociale.

Obiectivele cadru sunt obiective cu un grad ridicat de generalitate și complexitate. Ele se referă la formarea unor capacități și atitudini specifice disciplinei și sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu. Obiective cadru de Educație plastică, după *Programa Școlară, aria curriculară arte*, sunt următoarele:

Obiective cadru pentru clasele gimnaziale învățământ normal

1.	Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate
2.	Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice
3.	Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic
4.	Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistice

**Obiective pentru învățământul vocațional de artă cu profil:
arte plastice și decorative**

1.	Studiul elementelor plastice – limbajul vizual
2.	Studiul naturii și al structurilor și relația acestora cu construcția plastică
3.	Compoziția: subordonarea elementelor și construcției plastice, scopului propus

Obiectivele de referință specifică rezultatele așteptate ale învățării și urmăresc progresia în achiziția de competențe și cunoștințe ale elevului de la un an de studiu la altul. Se ating cu ajutorul conținuturilor.

Exemplu din *Programa școlară*:

Obiective de referință pentru clasa a IX-a

1. Obiective cadru	<i>Dezvoltarea capacității de exprimare plastică utilizând materiale, instrumente și tehnici variate</i>
Obiective de referință cls. a IX-a	<p>1.1. Realizarea proiectelor de articole vestimentare și de design ambiental</p> <p>1.2. Valorificarea diferitelor tehnici grafice în compoziții</p>

2. Obiective cadru	<i>Dezvoltarea sensibilității, a imaginației și a creativității artistice</i>
Obiective de referință cls. a IX-a	2.1. Asocierea în compoziții diferite efecte cromatice cu sentimentele proprii
3. Obiective cadru	<i>Cunoașterea și utilizarea elementelor de limbaj plastic</i>
Obiective de referință cls. a IX-a	3.1. Aplicarea legilor compoziției în lucrările proprii 3.2. Distingerea componentelor unei lucrări de grafică și relațiile dintre ele
4. Obiective cadru	<i>Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului vizual-artistice</i>
Obiective de referință cls. a IX-a	4.1. Comentarea raportului ansamblu-detaliu în opera de artă și în fotografia artistică 4.2. Recunoașterea diferitelor modalități de reprezentare a spațiului în pictură

Conținuturile sunt mijloace informaționale prin care se urmărește atingerea obiectivelor cadru și de referință propuse. Unitățile de conținut după *Programa Școlară*, sunt organizate fie tematic, fie în conformitate cu domeniul artelor vizuale. Planificarea orelor de educație plastică se bazează pe **detalieri de conținut**.

Unități de conținut pentru Educație plastică, învățământ normal

Unități de conținut pentru disciplina <i>Educație plastică (din Programă școlară)</i> cls. a IX-a Școală normală	1. Analiza imaginii bidimensionale – grafică, pictură, fotografie
	2. Morfologia și sintaxa imaginii – analiza elementelor componente
	3. Reprezentarea spațiului în funcție de concepția autorului despre relația Om - Univers
	4. Materiale, tehnici și maniere de lucru
	5. Trăsături ale epocilor istorice reflectate în arta plastică (Antichitate, Evul Mediu, Renaștere)
	6. Design publicitar

Unități de conținut pentru disciplina <i>Educație plastică (din Programă școlară)</i> cls. a X-a Școală	<i>Receptarea mesajului artistic din universul vizual</i>
	1. Universul vizual. Ambianță și ambient.
	2. Ambientul artistic. Artele decorative.
	3. Artele textile. Tapiserie. Broderie. Imprimeu.
	4. Artele focului și arta lemnului. Ceramică.
	5. Artele cinetice. Mișcarea în artă. Ritmul, agent al mișcării. Timpul și spațiul în artele mișcării. Spectacolul de teatru. Spectacolul de film. Arta video (tv, computer).

normală	6. Decorul și costumul.
	7. Cronici și opinii critice publicate. Cronică de teatru, de film, de expoziție.
	<i>Folosirea unor mijloace artistice pentru exprimarea sensibilității estetice</i>
	8. Exerciții de design. Schițe și proiecte.
	9. Schițe și proiecte de scenografie.
	10. Mijloace și tehnici de argumentare.

**Unități de conținut pentru învățământul liceal de artă cu profil:
arte plastice și decorative**

Unități de conținut pentru disciplina <i>Studiul formelor și desenul</i> (din Programa școlară) cls. a IX-a Școală vocațională	1. Despre realitate, imagine plastică și spațiu. Punctul, linia.
	2. Valoarea și pata
	3. Valoarea, mijloc de sugerare a volumului
	4. Linia, pata și relațiile între ele. Ritmuri.
	5. Organizarea unei suprafețe prin valoare în echilibru static.
	6. Obținerea volumului prin expresivitatea liniei. Tema de observare analitică-constructivă a naturii.
	7. Construcția unor forme complexe. Articulația formelor prin linii expresive.
	8. Valorația, mijloc de expresie a volumului. Construcția. Relația plan-valoare (lumina, umbra). Despre pasaj.
	9. Relația plan-valoare (lumina, umbra). Despre pasaj. Temă de verificare.
	10. Crochiuri. Studii după elemente de peisaj. Compoziții figurative cu temă dată.

Unități de conținut pentru disciplina <i>Studiul formelor și desenul</i> (din Programa școlară) cls. a X-a Școală vocațională	1. Lecție introductivă cu caracter recapitulativ. Elemente plastice. Fragmente ale figurii umane.
	2. Structuri naturale. Articulări de forme.
	3. Studiul arhitecturii formelor naturale (Noțiuni despre construcția corpului uman).
	4. Compoziția cu echilibru dinamic. Lucrare de valorificare a crochiurilor.
	5. Construcția pe baza observației formelor morfologice ale corpului omenesc. Cap antic ronde-bosse.
	6. Articulări de forme anatomice (expresia liniei).
	7. Studiu, construcție și valorație după cap antic – gips. Expresivitatea liniei și valorii.
	8. Crochiuri după corpul omenesc în echilibru

	static, compoziția cu elemente studiate.
	9. Construcția și valoarea (după cap model viu).
	10. Tema de verificare a cunoștințelor. Mijloace de expresie liniare și coloristice.

Unități de conținut pentru disciplina <i>Studiul formelor și desenul</i> (din Programă școlară) cls. a XI-a Școală vocațională	1. Studiu de construcție a capului folosind linia modulată cu expresie a volumului.
	2. Studiu, structuri artificiale. Studiu de draperie (monocrom).
	3. Linia, mijloc de expresie grafică, în studiul mâinii (mulaj gips).
	4. Linia și pata, mijloc de expresie plastică în studiul figurii umane. Studiu după figură întreagă îmbrăcată.
	5. Linia modulată și pata ca mijloc plastic în realizarea unui studiu de compoziție.
	6. Linia și valoarea mijloacelor plastice în studiul construcției corpului uman. Model viu șezând.
	7. Valoarea și pata ca mijloace plastice în studiul unui cap de expresie (se recomandă sclavul lui Michelangelo).
	8. Valoarea și pata ca mijloace plastice în realizarea unui studiu de portret (cap model viu).
	9. Toate elementele de limbaj plastic vor constitui mijloacele de realizare a unui studiu de natură statică (inclusiv un detaliu anatomic, gips).
	10. Tema de verificare a cunoștințelor. Studiu după natură (figură umană).

Unități de conținut pentru disciplina <i>Studiul formelor și desenul</i> (din Programă școlară) cls. a XII-a Școală vocațională	1. Linie și valoare în realizarea unui studiu de cap antic (ronde-bosse, se recomandă Agrippa).
	2. Linia expresivă – mijloc de realizare a studiului de portret.
	3. Valoarea (pata), mijloace plastice în realizarea studiului de portret seminud cu mâini.
	4. Linia expresivă și valoarea vor sta la baza studiului după cap de expresie.
	5. Linia de construcție, linia expresivă și valoarea mijloacelor de realizare a studiului corpului uman (seminude, cu mâini, 2 personaje îmbrăcate etc.).
	6. Studiul corpului uman în picioare sau nud.
	7. Temă recapitulativă: studierea unui cap antic (ronde-bosse) se recomandă Augustus Hermes.
	8. Studiul corpului uman șezut.

	9. Figura dreaptă.
	10. Studiu după corpul uman (nud) în mișcare și schițe de compoziție.

Activitatea de învățare propun modalități de organizare a activității în clasă. Activitatea de învățare se construiește prin corelarea obiectivului de referință cu competențele specifice conținuturilor – tema activității. Programa școlară oferă cel puțin un exemplu de activitate pentru fiecare obiectiv de referință în parte.

Activități de învățare pentru Educație plastică învățământ normal

Activități de învățare (selecții din Programa școlară) cls. a IX-a	Exerciții de analiză a unei compoziții plastice închise și deschise, pe bază de imagini
	Recunoașterea pe imagini a tehnicilor grafice
	Compoziții grafice în diferite tehnici
	Elaborarea unor compoziții folosind o cromatică personală, exprimând diferite sentimente
	Proiectarea de ansambluri ambient-vestimentație adecvate unor perioade istorice sau unor situații
	Realizarea unor lucrări de grafică publicitară pentru diferite produse
	Comentariu realizat pe opera de artă aparținând unor stiluri diferite, etc.

Competențele generale se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului liceal. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului. Competențe generale în cadrul educației plastice sunt următoarele:

Competențe generale pentru clasele liceale învățământ normal

1.	Receptarea într-o manieră personală a mesajului artistic din universul vizual
2.	Folosirea unor mijloace artistice pentru exprimarea sensibilității estetice

Competențele specifice se definesc pe obiect de studiu și se formează pe parcursul unui an școlar. Ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea acestora. Competențelor specifice li se asociază prin programă unități de conținut.

Exemple (din Programa școlară):

1. Competența generală	Receptarea într-o manieră personală a mesajului artistic din universul vizual
Competența	1.1. Evidențierea elementelor de limbaj plastic

specifică cls. a X-a	<p>și a relațiilor dintre ele în scopul interpretării imaginilor artistice tridimensionale – sculptura și arhitectura;</p> <p><i>Conținut: morfologia și sintaxa imaginii tridimensionale</i></p> <p>1.2. Analiza modului în care sunt reprezentate timpul și spațiul în imaginea tridimensională</p> <p><i>Conținut: acorduri și contraste valorice și cromatice</i></p> <p><i>Raportul concav-convex, plin-gol</i></p> <p>1.3. Identificarea unor materiale și tehnici, a funcției lor expresive și a relației dintre imaginea tridimensională și ambient;</p> <p><i>Conținut: Structuri artistice clasice sau romantice, statice sau dinamice</i></p> <p><i>Mijloace de expresie în sculptură, arhitectură; materiale și tehnici</i></p> <p><i>Sculptura de exterior și de interior</i></p> <p><i>Arhitectura integrată în mediul natural urban sau în peisajul artificial</i></p> <p>1.4. Analiza plastică, prin prisma unei interpretări proprii, a unui monument din patrimoniul artistic local;</p> <p><i>Conținut: Tehnici de analiză pentru imagini tridimensionale (monument statuar sau arhitectural, o sculptură de interior, o statuie de exterior, stradă sau parc, o biserică și o primărie)</i></p>
2. Competența generală	<i>Folosirea unor mijloace artistice pentru exprimarea sensibilității estetice</i>
Competența specifică cls. a X-a	<p>2.1. Realizarea unor crochiuri care evidențiază calitățile artistice ale unor lucrări tridimensionale</p> <p><i>Conținut: compoziție, formă, culoare, tehnică și factură</i></p> <p>2.2. Realizarea unor schițe ale unor lucrări tridimensionale imaginate</p> <p><i>Conținut: structuri compoziționale pe baza planului și a elevației</i></p>

Sugestiile metodologice cuprind recomandări generale privind metodologia de aplicare a programei școlare, sprijină realizarea demersului didactic:

- selectarea celor mai adecvate activități de învățare;

- sugestii referitoare la resurse metodologice;
- sugestii referitoare la resursele materiale;
- sugestii referitoare la strategiile de evaluare.

Standardele curriculare de performanță reprezintă un sistem de referință comun și echivalent, pentru toți elevii, vizând sfârșitul unei trepte de școlarizare. Standardele curriculare de performanță sunt **criterii de evaluare** a calității procesului de învățământ. În mod concret, standardele constituie specificări de performanță, vizând cunoștințele, competențele și comportamentele dobândite de elevi prin studiul disciplinei. Standardele permit evidențierea progresului realizat de elevi de la o treaptă de școlarizare la alta. Ele reprezintă baza de plecare pentru elaborarea descriptorilor de performanță, respectiv a criteriilor de notare.

6/ STRATEGIA EVALUĂRII ACTIVITĂȚILOR DE PRACTICĂ PEDAGOGICĂ

Încă din faza conceperii proiectului de practică pedagogică, studentul trebuie să cunoască și să se relaționeze la un standard de expectanțe valorice și criterii de reușită.

Elementul central de referință pentru aprecierea reușitei rămâne **demersul acțional** propriu-zis al orelor susținute, alături de **proiectul** adiacent al **unității de învățare**.

Cum se obține nota finală a studentului pentru activitățile de practică pedagogică? Rezultatele lui sunt apreciate și evaluate de către coordonatorul de practică în colaborare cu profesorul mentor.

Profesorul mentor completează fișele de consemnări cu activitățile studentului practicant, precum și fișa de evaluare a prestațiilor studentului și raportul final (partea care se referă la colaborarea studentului cu mentorul), oferind informații corecte și suficiente pentru coordonatorul de practică, cadru didactic universitar, să aprecieze munca studentului în vederea stabilirii calificativului final.

Coordonatorul de practică completează rubricile din raportul final, referitoare la evaluarea portofoliului de practică și stabilește nota finală, ținând cont de nota propusă de mentor conform standardelor din fișa de evaluare.

Grila de evaluare finală a studentului la practica pedagogică se va completa de către coordonatorul de practică pedagogică din universitate, analizând toate cele 6 tipuri de competențe generale din grilă.

Aplicând grila de evaluare, acordarea notei la practică pedagogică/ convertirea punctajelor în note se va realiza în felul următor:

Nota 10	36 puncte
Nota 9	32 puncte
Nota 8	28 puncte
Nota 7	25 puncte

Studentul practicant trebuie să acumuleze cel puțin 25 de puncte pentru obținerea notei 7, notă minimă de promovare la această disciplină. Dacă punctajul final este sub 25, activitățile de practică la care studentul a obținut punctaj minim, se vor reface. Această activitate de recuperare pentru perioada practicii unu din semestrul 5, anul trei de studiu, se va realiza pe durata activităților de practică doi, în semestrul 6, iar dacă studentul rămâne restant la a doua practică pedagogică, activitățile cu punctajul insuficient se vor reface în perioada premergătoare sesiunii de examene.

Evaluarea rezultatelor obținute de student se realizează astfel (*sugestii*):

Lecția de probă – 10% din notă

Lecția finală – 40 %

Materiale didactice realizate de student – 10 %

Întocmirea portofoliului de practică pedagogică – 40 %

6.1/ Criteriile de evaluare ale activității studentului la practică pedagogică

Repere de evaluare

după C. Cucos “*Pedagogie*”, Editura Polirom, Iași, 2002

I. PROIECTAREA UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

1. Calitatea proiectului unității de învățare:

- documentarea științifică și metodică;
- identificarea și explicarea corectă ale obiectivelor lecției;
- creativitatea în structura unității de învățare;

II. REALIZAREA UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

2. Pregătirea condițiilor necesare desfășurării lecției:

- asigurarea mijloacelor necesare educației plastice;
- existența unor condiții igienice corespunzătoare;
- organizarea colectivului de elevi;

3. Valențe educative, formative:

- contribuția lecției la dezvoltarea gândirii;
- contribuția lecției la dezvoltarea imaginației;
- contribuția lecției la dezvoltarea autonomiei elevilor;

4. Conținutul științific:

- conceptele și noțiunile corespunzătoare care fundamentează conținutul unității de învățare;
- corectitudinea informațiilor prezentate;
- 5. Corelații inter- și intradisciplinare:
  - valorificarea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor prealabile implicate în parcurgerea noului conținut;
  - corelații cu date și fapte cunoscute de la alte discipline de învățământ, din experiența de viață a elevilor;
  - integrarea unor informații nespecifice în câmpul informal;
- 6. Caracter practic-aplicativ:
  - aplicarea cunoștințelor dobândite;
  - posibilitatea aplicării cunoștințelor și priceperilor asimilate în alte lecții;
- 7. Alegerea și folosirea metodelor de predare-învățare:
  - utilizarea unor metode active, centrate pe elev;
  - gradul de realizare a diferențierii și individualizării demersului didactic;
- 8. Îmbinarea diferitelor forme de activitate:
  - forme variate de activitate: frontală, individuală, pe grupe de joc didactic;
  - gradul de implicare directă a fiecărui elev;
- 9. Integrarea materialelor didactice:
  - confecționarea și utilizarea unor materiale didactice necesare în lecție, pentru activitatea demonstrativă;
  - estetica, funcționalitatea și calitatea materialului didactic;
- 10. Crearea motivației. Activizarea elevilor:
  - modul de realizare a captării atenției elevilor;
  - prezentarea, pe înțelesul elevilor, a obiectivelor urmărite;
  - repartizarea echilibrată a sarcinilor pentru fiecare elev;
- 11. Densitatea lecției. Dozarea judicioasă a timpului:
  - dozarea corespunzătoare a timpului afectat fiecărei etape a lecției, în funcție de obiectivele propuse;
  - încadrarea în timp a lecției;
- 12. Evaluarea formativă:
  - evaluarea tuturor obiectivelor operaționale ale lecției;
  - preocupări legate de notarea elevilor;

III. COMPORTAMENTUL STUDENTULUI PRACTICANT:

- 13. Organizarea, îndrumarea, conducerea și controlarea activității:
  - crearea unei situații adecvate;
  - măsura în care studentul reușește să urmărească activitatea întregii clase;
  - formularea clară a sarcinilor de lucru;
  - adaptarea comportamentului la reacțiile clasei;
  - realizarea dialogului cu elevii;
- 14. Conduita în relațiile cu elevii. Limbajul. Ținuta:
  - comportament relațional;

- adaptarea conduitei, limbajului și ținutei la nivelul clasei;
- perseverența în realizarea obiectivelor;
- capacitatea stăpânirii de sine;
- elemente de tact pedagogic;

IV. AUTOEVALUARE

15. Receptivitatea, autoanaliza și spiritul critic:

- sesizarea, în autoanaliza lecției, a gradului de urmărire a performanțelor dorite;
- determinarea aspectelor mai puțin realizate în lecție, a cauzelor acestora și conturarea unor alternative didactice care să elimine nerealizările;
- receptivitatea la observațiile evaluatorului;
- autoevaluarea corectă a nivelului de realizare a lecției.

V. OBSERVAȚII

- indicatori specifici, ce nu au fost cuprinși în fișă;
- aspecte deosebite privind contextul psihopedagogic al lecției;
- sugestii și recomandări;

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. AILINCĂI, Cornel, 1982, *“Introducere în gramatica limbajului vizual”*, Editura Dacia, Cluj-Napoca
2. ....” *Album Metodic de creație artistică plastică*”, Editura Didactică și Pedagogică, București
3. BARTA, A., 2004, *“Îndrumar metodic pentru practică pedagogică”*, Editura Fundației Universității Dunărea de Jos, Galați
4. CERGHIT, I., NEACȘU, I., NEGREȚ, I., PÂNIȘOARĂ, O., 2001, *“Prelegeri pedagogice”*, Editura Polirom, Iași
5. CIASCAI, L., SECARĂ, R.E., 2001, *“Ghid de practică pedagogică. Un model pentru portofoliul studentului”*, Editura Universității din Oradea, Oradea
6. CRISTEA, C. Gabriela, 2003, *“Managementul lecției”*, Editura Didactică și Pedagogică, București
7. CUCOȘ, Constantin, 2002, *“Pedagogie”*, Editura Polirom, București
8. CUILLENBUR J.J., SCHULTEN O., NOOMEN G.W., 2004, *“Știința comunicării”*, Editura Humanitas, București
9. DASCĂLU, Aurel, 1997, *“Educația plastică în ciclul primar”*, Editura Polirom, Iași

10. DRAGU, A., coord. 2006, "*Ghid metodologic pentru activitatea de practică pedagogică*", Editura Ex Ponto, Constanța
11. DUMITRESCU, Zamfir, 1984, "*Structuri geometrice, structuri plastice*", Editura Meridiane, București
12. ELSEN, A., 1982, "*Temele artei*" vol. I-II, Editura Meridiane, București
13. EZECHIL, L., 1999, "*Vademecum în practica pedagogică*", Editura Universității din Pitești, Pitești
14. EZECHIL, L., NEACȘU, M., 2007, "*Vademecum în educația europeană. Ghid de practică pedagogică*", Editura Paralela 45, Pitești
15. GOLU, I., GĂVĂNESCU, M., 2001, "*Caiet de practică pedagogică*", Editura Studii Europene, București
16. HĂULICĂ, Dan, 1984, "*Nostalgia sintezei*", Editura Eminescu, București
17. IONESCU, Miron, RADU, Ioan "*Didactica modernă*", 2004, Editura Dacia, Cluj-Napoca
18. ITTEN, J., 1967, "*Art de la couleur*", Paris
19. ITTEN, J., 1973, "*Le dessin et la forme*", Paris
20. JINGA I., NEGRET I., 1994, "*Învățarea eficientă*", Editura Editis, București
21. JINGA, I., 2000, "*Manual de pedagogie*", Editura All Educational S.A., Timișoara
22. JOLY, Martine, 1998, "*Întroducere în analiza imaginii*", Editura All Educational S. A., București
23. KHNOBLER, N., 1984, "*Dialogul vizual*" vol. I-II, Editura Meridiane, București
24. LISIEVICI, Petru, 2002, "*Evaluarea în învățământ*", Editura Aramis, București
25. NEGRET-DOBRIDOR I., PĂNIȘOARA I.O., 2005, "*Știința învățării – de la teorie la practică*", Editura Polirom, București
26. PASSERON, René, 1982, "*Opera picturală și funcțiile aparenței*", Editura Meridiane, București
27. PĂUN, E., POTOLEA, D., 2002, "*Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*", Editura Polirom, Iași
28. PLEȘU, Andrei, 1974, "*Călătorie în lumea formelor*", Editura Meridiane, București
29. PLEȘA, Adriana, RUS, A., IACOVITĂ, F., CONȚ, I., 2000, "*Ghidul profesorului de educație tehnologică*", Cluj-Napoca
30. SAINT-MARTIN, Fernande, 1987, "*Sémiologie du Langage Visuel*", Press de l'Université du Québec
31. SECRIERU, M., 2002, "*Portofoliu de practică pedagogică*", Editura Universității "Al. I. Cuza", Iași
32. ȘUȘALĂ, N. Ion, 1982, "*Culoarea cea de toate zilele*", Editura Albatros, București

SURSE WEB

33. www.edu.ro
34. www.europedu.org (Sorbonne-Bologna process, French M.E.)
35. www.eaie.nl (European Association for International Education)
36. www.europa.eu.int/comm/education/policies/2010/doc/basic-pdf.Implementarea programului de lucru “Educatie&formare profesionala2010”
37. www.europa.eu.int/scadplus/glossary/index_en.html

Practica pedagogică este un component foarte important al programului de formare psihopedagogică în vederea certificării competențelor pentru profesia didactică.

Ghidul de față, ca o resursă de informare și un instrument de orientare a activității de formare a studenților practicanți, evidențiază principalele aspecte care intră în sfera de preocupări a practicii pedagogice, din perspectiva educației vizuale, esența acesteia, principalele activități pe care le presupune și problematica specifică: tematica și etape procedurale ale activității de practică pedagogică, proiectarea didactică și planificarea documentelor școlare, activitățile de observare și analiza orelor asistate, evaluarea performanțelor studenților și repere pentru pregătirea portofoliului de practică pedagogică.

ISBN: 978-973-595-930-2